

مقطع تحصیلی: کاردانی □ کارشناسی □ رشته: معماریترم: دوم ... سال تحصیلی: 1398- 1399
 نام درس معماری تزئینی معاصر..... نام و نام خانوادگی مدرس:.....شاهین امیرشفاقی
 آدرس email مدرس:.....mystudent20@gmail.com... تلفن همراه مدرس:.. تماس از طریق ایمیل و تشکیل گروه
 تلگرام توسط یک نماینده ایدی تلگرام telegram.me/tiktakeomr

جزوه درس:..... مربوط به هفته : چهارم □ پنجم □ ششم ■
 text: دارد ■ ندارد □ voice: دارد □ ندارد ■ power point: دارد □ ندارد ■
 تلفن همراه مدیر گروه :

جایگاه کیهان شناختی دایره و مربع در معماری اسلامی

هنر معماری و سنتی، مبتنی بر اصل تناظر میان عالم و آدم است. در ذهن بسیط انسان سنتی، تسبیح ها و مفاهیم انسانی چنان یسط می یابند که دامنه ی وسیع کیهان را نیز در بر می گیرند و کیهانی که در این قلمرو شکل یافته و تصویر می شود چون محصول جهان بینی این انسان است تعریفی کاملاً انسانی می یابد. نظر بر این است که به همین دلیل بین مفاهیم کیهانی و انسانی در جهان بینی سنتی، اشتراک وسیعی به وجود می آید. (حسن بلخاری قهی)

تاثیر اصل تناظر در معماری مقدس، اشتراک ابعاد هندسی معبد - به عنوان نمونه ی کوچک شده کالبد حق (عالم) - و پیکر انسان است و به یک عبارت، عمارت عالم و آدم یکی است. این معنا سبب گشته در کیهان شناسی ادیان شرقی به ویژه اسلام، اشکال هندسی، ابعاد کیهانی را شرح نموده و هم آن ها در ساخت معماری های مقدس تجلی یابند. در این میان دایره و مربع جایگاهی ویژه دارند. جایگاهی که در متون کیهان شناسی، هم بیانگر روح لایتناهی عالم اند (به صورت دایره) و هم بیانگر ابعاد پنهانی آن (مربع). (حسن بلخاری قهی)

تزئینات اسلامی در غرب در دوره معاصر

علاقه اروپاییان به تزئینات اسلامی ریشه در قرون وسطی و دوره رنسانس داشت، اما در قرن نوزدهم به اوج خود رسید. بعد از انقلاب صنعتی که نظریه پردازان به تأمل در ماهیت نقوش انتزاعی پرداختند و آن را زبان شکل و رنگ مطلق دانستند، بحث پرشوری درباره تزئین در گرفت. تزئین که نهضت مدرن آن را مرتبه بس نازل تری تنزل داد و سپس نهضت پست مدرنیسم احیانش کرد، در اروپای قرن نوزدهم در مباحث نقد طراحی حائز نقش اصلی شد. اروپاییان در آن زمان در پی نگاره های مناسب برای تولید انبوه بودند و چون مناسبت عملی نقوش انتزاعی اسلامی برای این منظور آشکار شد، انتشار مطلب در این باره به سرعت فزونی گرفت» (سیلابر، ۱۳۸۱). البته عامل دیگری نیز اروپاییان را به کاوش در هنر دیگر ملل برمی انگیزد و آن بیداری روح رومانیک اروپایی در قرون ۱۸ و ۱۹ بود.

آثار نسبتاً کثیر اروپاییان پیرامون هنر اسلامی از یک سو و تقلید نقوش اسلامی در تزئینات غربی توسط نقاشان از دیگر سو، یکی از مهمترین عوامل تأثیر مستقیم این هنر بر سبک های هنری مدرن گردید. به عنوان مثال «وژن دلاکرو» (۱۸۲۶ - ۱۷۹۸) در نقاشی های خود شدیداً متأثر از نقشگری های شرقی در مدت حضور خود در مراکش و الجزایر بود.

هربرت رید نیز در کتاب «معنی هنر» ارتباط قوی میان مینیاتورهای ایرانی و آثار ماتیس چنین روایت می کند «در مینیاتورهای ایرانی و آثار ماتیس می بینیم که رنگ ها به قوی ترین و خالص ترین کیفیت خود، به وسیله نقاش مشهور انتخاب می شوند و نقاش از آنها نقشی می سازد که از برابر نهادن قوت و ضعف تسبی رنگ ها و نواحی رنگین پدید می آید» (نجیب اوتلو، ۱۳۷۹)

پارامتریسیسم و هندسه اسلامی

ریاضی داناتان مسلمان برای علم ریاضی، قداست قائل بوده و علاقه خاصی به آن داشته اند (صفا، ۱۳۵۶) بی تردید توازن، هماهنگی و قداست اشکال مادی در هنر آشکار می شود و به کمک هندسه و جهان ماده شرف مییابد، قدسی می شود و آن گاه در هنر اسلامی جاودانه میگردد.

این ویژگی ریاضی در هیچ کدام از علوم اسلامی آن گونه نمایان نیست. اما در هنر اسلامی به خوبی خودنمایی میکنند. هنر ایران در دوره اسلامی، در عین حال که عمیقاً ایرانی و همساز با حساسیت های مردم ایران است، به مفهوم سنتی کلمه، اسلامی هم هست و لذا می تواند برای تمایش پیوند عام و جهانی معنویت و هنر اسلامی، به بهترین وجهی مؤثر افتد.

این هنر بر علمی باطنی مبتنی است که به ظواهر اشیا نظر ندارد، بلکه ناظر بر حقیقت درونی آنهاست. به هر حال ریاضیات و هندسه در جهان اسلام از کی سو چنان ارج و قربی یافتند که لقب علم مقدس را گرفتند از دیگر سو تشابه و اشتراک در برخی بنیان های نظری، پیوند میان هنر و ریاضیات را در هنر اسلامی چنان گسترده ساخت که امروزه کم تر محقق می تواند نسبت به این پیوند بی اعتنا باشد. (بلخاری قهی، ۱۳۸۴)

در معماری تزئینی، هر نقش و رای ارزش صوری خود دارای ارزشی برگرفته از فرهنگ و بیانگر عقیده و آرمان تداوم یافته مردم جامعه در نسل ها است. آرایه های معماری از سویی ذهن بیننده را به زیبایی صوری و ظاهری نقشا و نوع کاربری فضاهای بنایی که نقش و نگارها بر دیوارهای آن نشسته، فرا میخوانند و از سوی دیگر دیدگاه بیننده را به قلمرو و راز و رمزهای فرهنگی و دینی پوشیده در مفاهیم نقش ها می گشایند (بلوکباشی، ۱۳۸۳). با دریافت مفاهیم نمادی نقش و نگارها در معماری تزئینی و ریشه یابی آن ها، می توان به شناخت ذهن و اندیشه معماران و در نتیجه به فرهنگ مردم و جهان بینی و آرمان های آنان دست یافت.

طراحی پارامتریک یک پروسه ی بر پایه تفکر الگوریتمیک می باشد که یک سری پارامتر و قوانین همراه یکدیگر روابط بین "هدف طراحی" و "نتیجه طراحی" را تعریف و روشن می کنند. طراحی پارامتریک یک پارادایم طراحی است که در آن روابط بین المان ها، تکثیر هندسه و فرم های پیچیده را رقم می زند. کلمه پارامتریک از میحث "معادله پارامتریک در ریاضیات منشا می گیرد و اشاره به استفاده از پارامترها و متغیرهای مشخص که می باشد که می توان با تغییر آن ها نتیجه یک سیستم یا معادله را ویرایش کرد. طراحی پارامتریک یک ایده جدیدی نیست و از قدیم به بخشی از معماری و طراحی شکل بخشیده است. توجه به تغییر نیروهای حاکم مانند آب و هوا، جهت دهی، فرهنگ و کاربری همیشه بخشی از پروسه ی طراحی بوده است. (خبازی، ۱۳۹۱).

پارامتریسیسم یا آن چه که از آن در حوزه معماری، معماری پارامتریک یاد میشود به تعبیر یکی از اصلیترین بنیانگذاران آن، پاتریک شوماخر؛ سبکی است که در صدد خاتمه بخشیدن به دوره گذاری است که پس از فروپاشی جنبش مدرنیته در دنیای معماری پدید آمد. معماری پارامتریک در تلاش است تا بنیادهایی جدید را مبنای کار خود قرار دهد که تزئینات یکی از اصلیترین بخشهای آنهاست. تزئینات به عنوان یکی از اصول مهم و جزء لاینفک معماری- به خصوص در قرون وسطی و دورههای پس از آن- نقش مهمی در صحنه معماری غرب ایفا میکرد. با این حال با روی کار آمدن جنبش مدرنیته از اواخر قرن نوزدهم میلادی، کمکم از اهمیت آن کاسته شد تا این که استفادهی آن به کل ممنوع و منسوخ گردید. حتی پیشگامانی نظیر آدولف لوس بهکارگیری آن را به مثابه جنایت تلقی کردند (بانی مسعود، ۱۳۸۹).

پارامتریسیسم در صدد است تا تزئینات را به گونه ای دیگر باز تولید کند و با استفاده از روند ریاضی وار و سیستماتیکی که به لطف ترم افزارهای مدلسازی مبنی بر برنامه نویسی حاصل شده است، جریان غالب معماری جهان را تحت تاثیر قرار دهد.

میتوان امیدوار بود تا ارتباطی میان نقوش هندسی اسلامی با این جریان جدید معماری که تزئینات را این بار در قالب نظم غیرتکراری و کامپیوتر محور، وارد عرصه معماری کرده است بوجود آید. میتوان نقوش هندسی اسلامی را این بار در قالب ریاضیات پارامتریک و به دور از تکرار و ریتم مورد استفاده قرار داد و به هویتی جدید و مستقل از فرمهای رایج در غرب دست یافت. برای رسیدن به هدف پیش از هرچیز باید مبانی تزئینات و به دنبال آن هنر را مورد بررسی قرار داد. هنر غربی برخلاف دیدگاه شرقی به دنبال به ظهور رساندن تواناییها و قابلیتهای هنرمند است، نه آن که در تلاش باشد جنبه ای از ساحت قدسی را آشکار کند. هنرمند غربی ساختن و تولید را دستمایه هنر خود میداند.

پارامتریسیسم نیز که خود زاده دنیای صنعتی و نظام سرمایه داری است علاوه بر آن که دیدگاههای هنر غربی را از یونان باستان به ارث میبرد؛ در تلاش است تا نظمی ورای تکرار و الگوهای هندسی منظم ارایه کند؛ نظمی که در تلاش است با الگو قرار دادن الگوریتمهای طبیعی و صرفاً ریاضی به تولید مفاهیمی زیبایی شناسانه و کیفیاتی فضایی بپردازد.

معماری هر دوران ویژگیهای فرمی-فضایی و کیفیتهای زیباشناختی خود را دارد. این ویژگیها در ترکیب با روشهای ساخت و در ارتباط تنگاتنگ با تجربه های مشترک معماری، در هر دوره مفهوم سبکی مییابند و " سبک " نماینده ی ویژگیهای تکرار شونده این مجموعه آثار میشود (خبازی، ۱۳۹۱).

در سبک مشخص معماری پارامتریک، هندسه نقش مهمی را بازی می کند. و با این سبک نسبتاً جوان، رشته های از اسطوره ها و مفاهیم غلط بهم پیوسته اند. در اینجا از هندسه های که از فرم های طبیعی و الگوها تقلید می کنند سواستفاده شده است. و به عنوان فرم معمارانه در یک روش غیر منطقی مفصل دار شدند. هندسه ها توسط شبکه های شش ضلعی منظم، الگوهای ورنویی - تقسیم فضا به تعدادی مناطق - دو فرم منحنی غیر ضروری، و اشکال غیرمنطقی سه گوش و برخی از هندسه های نمادین مشخص می شوند.

اگر به معماری به شکل حجم در فضا نگاه کنیم همیشه با هندسه و ریاضی به منظور طراحی آن سر و کار خواهیم داشت. تاریخ معماری هر دوره ای به شکلی با هندسه در ارتباط بوده است. معماری اسلامی و تزینات ساختمان ها مثال هایی هستند که نشان می دهد معماری با هندسه و ریاضی رابطه قوی داشته است. در دوران اخیر به علت گسسته شدن رشته های معماری و مهندسی این ارتباط تضعیف شده ولی در اوایل قرن ۲۱ با نفوذ هر چه بیشتر کامپیوتر در حوزه معماری و کمک به خلق فرم های جدید توسط این ابزار متعلقات علوم کامپیوتر نیز به معماری راه یافت. با تعریف فرم به صورت قدم هایی مشخص و تعریف شده که به اصطلاح الگوریتم خوانده می شود فرم های جدید به سمت علمی تر شدن پیش رفته اند.